03/05/2020

Τα ψέματα των παιδιών και οι ευθύνες των γονιών

/ Ενορίες

Θυμίζω απλώς και επιγραμματικά τις δύο άλλες αιτίες που τα παιδιά λένε ψέματα, για να μπούμε στην τρίτη. Πρώτον τις συνθήκες, τις σχέσεις γονέα και παιδιού που προδιαθέτουν το ψέμα, επειδή το παιδί φοβάται να πει την αλήθεια, δεύτερον τη μίμηση και την ταύτιση του παιδιού με τον γονέα, ο οποίος συνηθίζει να λέει το ψέμα, είτε μέσα στην οικογένεια είτε και έξω. Και περνάμε τώρα στη τρίτη αιτία, που είναι το φαινόμενο των γονέων, οι οποίοι με παράπονο και απορία λένε: «Μέχρι τώρα είχαμε μια πολύ καλή σχέση με τα παιδιά μας, τα ξέραμε όλα, μας τα λέγανε όλα, δεν είχαν τίποτε να κρύψουν, και ξαφνικά άρχισαν το ψέμα».

Αυτό είναι αλήθεια και συμβαίνει στην εφηβεία κυρίως, και πράγματι αξίζει το κόπο να αναρωτηθούμε για τα αίτια. Τα αίτια βρίσκονται σε αυτές τις αλλαγές, που συμβαίνουν στην εφηβεία, μια από τις οποίες είναι, ότι ο έφηβος αρχίζει να ζητάει την προσωπική του ταυτότητα, αρχίζει δηλαδή να παίρνει αποστάσεις από τους γονείς, να ανεξαρτητοποιείται και να αναζητάει να δει ποιος είναι αυτός πια, και δεν θέλει να είναι πλέον το παιδί, που πιστεύει ή κάνει αυτά που οι γονείς του θέλουν. Αυτό το έργο της απόστασης και της βαθμιαίας ανεξαρτητοποιήσεως

είναι κάτι που θα κρατήσει αρκετά χρόνια.

Αυτό το έργο είναι δύσκολο και οδυνηρό πολλές φορές. Και όταν ο έφηβος έχει διαμορφώσει μια πολύ στενή σχέση με τους γονείς, όπου τα λέει όλα, αποτέλεσμα αυτής της επιθυμίας είναι να θέλει να διαμορφώσει σιγά-σιγά και ένα δικό του προσωπικό χώρο. Το χώρο να τον πάρουμε μεταφορικά, όχι κυριολεκτικά μόνο, αν και πολλές φορές το βλέπουμε και κυριολεκτικά να ισχύει, δηλ στην εφηβεία αρχίζει να κλείνεται στο δωμάτιό του περισσότερο ο έφηβος και αυτό το γεγονός είναι φυσιολογικό. Αλλά όπως συμβαίνει κυριολεκτικά με το χώρο, συμβαίνει και μεταφορικά, με την έννοια ότι αρχίζει να ζητάει έναν ψυχολογικό χώρο, που να είναι δικός του, εκεί που να μην παρεμβαίνει το μάτι του μεγαλύτερου, αλλά και να μην υπεισέρχεται το βλέμμα του γονιού. Αυτό είναι μια απόλυτα φυσιολογική ανάγκη του παιδιού και εντάσσεται στην πορεία προς την ανεξαρτησία.

Το θέμα είναι ότι πολλές φορές εμείς έχουμε καλομάθει από μια πολύ στενή σχέση όπου μας έλεγε τα πάντα, και όταν αρχίσει να μας αποκρύπτει ή έστω μέσω ψέματος να σκεπάζει ορισμένες πτυχές της ζωής του, ανησυχούμε. Εάν καταλάβουμε αυτή την ανάγκη του εφήβου, το θέμα μπορεί να λήξει εκεί. Μπορούμε δηλαδή να σεβαστούμε αυτή την ανάγκη του και τότε θα πάψει το ψέμα να υπάρχει, αφού εμείς θα του παραχωρήσουμε αυτόν τον ψυχολογικό χώρο. Είναι πολύ σπουδαίο να γίνει το παιδί μας ανεξάρτητο, και μάλιστα είναι λανθασμένη η τακτική, που έχουν μερικά παιδιά προς τους γονείς, δηλ. να μιλούν όπως μιλούσαν στην ηλικία της εφηβείας λέγοντάς τους τα πάντα. Αργότερα, ακόμη και ως παντρεμένοι, αισθάνονται την ανάγκη να μιλήσουν με τους γονείς όπως όταν μιλούσαν πριν, με καθημερινά τηλεφωνήματα ή με συχνές επαφές, χωρίς να είναι μπροστά ο σύζυγος ή η σύζυγος. Και πολύ συχνά είναι μπροστά και δημιουργούνται προβλήματα, διότι γίνεται έντονη αυτή η επικοινωνία και δεν μπορεί το ζευγάρι να μείνει μόνο του.

Ή το ακόμα χειρότερο, όταν έχουν μεταξύ τους προβλήματα, να συνηθίζουν να πηγαίνουν να τα πουν στους γονείς τους. Βέβαια εξαρτάται τι υποδοχής θα τύχουν τα παράπονα αυτά από τους γονείς. Και εκεί πραγματικά είναι μεγάλη η δυνατότητα τους να στηρίξουν αυτή την νέα οικογένεια ή να την γκρεμίσουν. Πάντως οποιαδήποτε και αν είναι η αντιμετώπιση των γονέων, είναι εσφαλμένη η εκούσια επέμβασή τους. Θα πρέπει π.χ. να ψάξει «να τα βρει» ο άντρας με τη γυναίκα του και όχι να καταφεύγει ο άντρας στους γονείς του ή και τους γονείς της. Κάθε ενέργεια που γίνεται για βοήθεια από τους γονείς είναι λάθος.

Εφόσον παντρεύτηκε είναι ανεξάρτητος, και έχει μια καινούργια οικογένεια, και θα πρέπει να λύσει το πρόβλημα μόνο με το κατάλληλο πρόσωπο

που δεν είναι άλλο, από την/τον σύζυγο. Έτσι έχουν τα πράγματα. Είναι όμως λίγο δύσκολο να τα δούμε στην Ελλάδα έτσι, που οι δεσμοί οι οικογενειακοί είναι πάρα πολύ ισχυροί. Γνωρίζουμε ότι σε χώρες σαν την Αμερική είναι πολύ συνηθισμένο το φαινόμενο, όταν ενηλικιωθεί ο νέος, στα δεκαοκτώ ,να πάει να ζήσει μόνος του και να εργάζεται κιόλας. Δεν λέμε ότι θέλουμε να φτάσουμε σε αυτό το σημείο στην Ελλάδα, αλλά αν μπορούσαμε στην Ελλάδα να πετύχουμε ο νέος, όταν αρχίσει να εργάζεται και έχει χρήματα στα χέρια του, στα είκοσι πέντε ας πούμε, να ζούσε μόνος του, αυτό νομίζω ότι θα ήταν όφελος. Το γεγονός ότι μένει μέχρι το είκοσι οκτώ ή και τριάντα με τους γονείς, αυτό δείχνει τη δυσκολία που έχουμε στην Ελλάδα να αποδεχτούμε την ανεξαρτησία των παιδιών μας.

Ξαναγυρίζοντας στο θέμα μας που είναι τα ψέματα, εδώ είναι το κρίσιμο σημείο, ότι πολλές φορές δεν είμαστε έτοιμοι γι’ αυτό και δεν επιθυμούμε να γίνει αυτή η ανεξαρτησία, με αποτέλεσμα ο έφηβος να αναγκάζεται να καταφεύγει στο ψέμα γύρω από την προσωπική του ζωή και τις κινήσεις του, για να διατηρήσει τον προσωπικό ιδιωτικό χώρο, όπου δεν υπεισέρχεται το βλέμμα κάποιου άλλου και αυτό είναι που έχει απόλυτη ανάγκη. Βέβαια χρησιμοποιεί έναν εφάμαρτο τρόπο για να το πετύχει, αλλά ο σκοπός του είναι φυσιολογικός και σημαντικός, όμως δεν ξέρει άλλο τρόπο να το πετύχει.

Τώρα βρέθηκε μπροστά σε μια καινούργια ανάγκη, η οποία ως τώρα δεν υπήρχε. Επομένως αν παραμείνουν οι γονείς διακριτικοί και σεβαστούν το προσωπικό χώρο του εφήβου θα διευκόλυνε πάρα πολύ αυτό και δεν θα χρειαζόταν το ψέμα. Δεν μπορούμε π.χ. σε ένα δεκαεξάχρονο πια να του ζητάμε αναλυτικό πρόγραμμα των κινήσεών του, όπως όταν ήταν δέκα χρονών, «πού θα πας, με ποιόν, τι ακριβώς έκανε με τα μαθήματά του σήμερα, σε ποιους τηλεφώνησε, σε ποια καφετερία θα πάει να καθίσει». Όλα αυτά δημιουργούν ένα ασφυκτικό κλοιό γύρω του, που δεν βοηθάει στην ηλικία αυτή. Να προσθέσω ότι το θέμα της ανεξαρτησίας πολλές φορές το ακούμε δύσκολα κυρίως εμείς οι πιστοί γονείς. Οι πιστοί γονείς έχουμε δυσκολία να ακούσουμε και να δεχτούμε καλά το θέμα της ανεξαρτησίας των παιδιών μας και πολλές φορές με δικαιολογία την πίστη μας. Θεωρείται από πολλούς πιστούς γονείς αρετή, το ότι ο γονιός έχει τόσο στενή σχέση με το παιδί του σε σημείο που να μην έχει προσωπική ζωή ο έφηβος.

Όμως παρουσιάζονται πολλά προβλήματα αργότερα, όπως μας βεβαιώνει η ψυχιατρική πράξη, όταν η ανεξαρτησία δεν γίνει μέσα στην εφηβεία και καλείται να γίνει ξαφνικά στα είκοσι. Αλλά να πούμε ότι αυτό δεν δικαιώνεται ούτε και θεολογικά, εφόσον ο άνθρωπος μέσα στην εφηβεία αναπτύσσει τα δώρα του Θεού, τις δυνατότητες που του έδωσε ο Θεός, όπως είναι η ελευθερία, η ζωή του.

Και θυμάμαι ένα ποίημα, που είχε δημοσιευθεί κάποια στιγμή στο περιοδικό «Πειραϊκή Εκκλησία» και έθετε το ερώτημα:

Πότε γιορτάζουν οι μάνες; Μήπως τότε, μήπως τότε; Όχι, έδινε την απάντηση στο τέλος, «οι μάνες γιορτάζουν όταν τα μικρά τους αετόπουλα αποκτήσουν δυνατά φτερά και φύγουν από κοντά τους». Καλύτερα να προσανατολιζόμαστε προς μια τέτοια προοπτική πριν καν αποκτήσουμε παιδιά, έτσι ώστε να μην υποφέρουμε από κάτι το οποίο μόνο χαρά μπορεί να προκαλέσει. Τέλος. όταν λέει ψέματα το παιδί κάτι ζητάει, και θα πρέπει να ψάξουμε να βρούμε τι είναι αυτό που ζητά.

Ιδιαίτερα στην ηλικία της εφηβείας, που θέλει να γίνει ανεξάρτητο, εκεί πρέπει να το βοηθήσουμε. Εάν ξέρουμε τις ψυχολογικές του ανάγκες, τελείως διαφορετικά θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε τα ψέματά του και να αλλάξει η συμπεριφορά μας ώστε να βοηθήσουμε το παιδί μας, αλλά και τον εαυτό μας, να απαγκιστρωθεί απ’ αυτό το δέσιμο που είναι ασφυκτικό, και μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στη μετέπειτα ζωή του.

Τα ψέματα των παιδιών και οι ευθύνες των γονιών (β’ μέρος)

(Ομιλία στη Σχολή Γονέων στον Ιερό Ναό Παναγίας Φανερωμένης Χολαργού, από τον π. Ιωάννη Καλογερόπουλο την 1η/11/2009)